

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

КОРИТІН ДЕНИС СЕРГІЙОВИЧ

кандидат юридичних наук, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ЗАВАДСЬКА АНГЕЛІНА ТИМУРІВНА

адвокат, молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

УДК 346.543: 336.531.2(477)

DOI 10.37772/2518-1718-2022-1(37)-8

ДО ПРАВОВИХ ПИТАНЬ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРТАПІВ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ)

Стартапи, як новостворені суб'єкти інноваційної діяльності, стикаються з низкою проблем правового характеру. Питання, які постають перед стартапом, залежать від етапу розвитку, на якому в даний час він перебуває. У статті розглянуто правові питання, з якими може стикнутися стартап на етапі Early Growth в аспекті збройної агресії РФ проти України, оскільки на вказаному етапі стартап діє як офіційно зареєстрований у передбаченому законом порядку суб'єкт підприємницької діяльності і, відповідно, на нього розповсюджується дія низки нормативно-правових актів, що регулює діяльність таких суб'єктів. Зокрема, у статті було розглянуто питання, які можуть виникнути у сфері зобов'язального права в аспекті введення в Україні військового стану, а також зміни у податковому законодавстві, спрямовані на сприяння підприємницької діяльності платників податків. Зроблено висновки, що більшість стартапів України, що перебувають на початковій стадії виведення та реалізації інноваційної продукції на ринку, стикаються з проблемами неможливості повного виконання взятих на себе зобов'язань або ускладненням процесу ведення бізнесу.

Наша держава створює умови для спрощеної реалізації процедури звільнення стартапів від відповідальності за невиконання або неналежне виконання взятих на себе зобов'язань за договорами, за умови коли таке невиконання напряму пов'язано з існуванням обставин непереборної сили у вигляді збройної агресії РФ проти України. Крім того, Верховною Радою України внесено зміни до податкового законодавства, за якими, зокрема, надано підтримку найбільшій (третьій) групі спрощеної системи оподаткування та розширено перелік суб'єктів, які можуть бути включені до такої групи оподаткування. Вказані зміни спрямовані на стимулювання осіб до здійснення підприємницької діяльності у цей надзвичайно складний етап розвитку нашої держави і створення фундаменту для післявоєнної економічної відбудови та відродження України.

Ключові слова: стартап, МСП, виконання зобов'язань, оподаткування, військовий стан.

Постановка проблеми. Збройний напад Російської Федерації на Україну без оголошення війни, який відбувся о 05 ранку 24 лютого 2022 року, одночасно докорінно змінив всю систему правовідносин нашої держави. Гуртування цілої нації (у політичному розумінні цього терміну) супроти безпрецедентних злочинних дій «братнього народу» викликало тимчасове припинення (або видозмінення) звичної щоденної трудової діяльності кожного громадянина,

іноземця чи особи без громадянства. Безумовно, значну підтримку опору нашої держави збройній агресії з перших днів надають представники бізнесу, в тому числі і стартапи. Розуміючи цінність такої допомоги та важливість суб'єктів господарювання для України, органами державної влади було розроблено та прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на актуалізацію правовідносин з такими суб'єктами.

Метою вказаної статті є дослідження правових питань діяльності стартапів в умовах російсько-української війни. У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне в межах цієї статті зосередити увагу на стартапах, які перебувають на етапі Early Growth, оскільки на вказаному етапі стартап діє як офіційно зареєстрований у передбаченому законом порядку суб'єкт підприємницької діяльності і, відповідно, на нього розповсюджується дія низки нормативно-правових актів, що регулює діяльність таких суб'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діяльності стартапів ставали предметом наукових досліджень таких вчених як С. В. Глібка [1], О. В. Розгон [2], І. В. Подрез-Ряполової [3], А. С. Петкевича, А. В. Шерстобітова [4], І. В. Ящишиної [5] та інші. В межах цієї наукової статті буде досліджено специфіку діяльності стартапів в умовах воєнного стану, спричиненого актом збройної агресії РФ проти нашої держави.

Виклад основного матеріалу. Як нами вже неодноразово зазначалося раніше стартапом є інноваційна ідея або новостворений суб'єкт господарювання (фізична особа-підприємець або юридична особа) [6].

На думку уповноважених осіб міжнародної екосистеми Startup-Network [7], основною ознакою, яка відрізняє стартап від звичайного малого чи середнього підприємства, є обов'язкова тенденція стартапу до розвитку та подальшого перетворення до великого підприємства.

Погоджуючись із вказаною ознакою вважаємо за доцільне доповнити характеристику стартапу ще однією обов'язковою ознакою – інноваційністю. Вказана ознака прямо впливає із аналізу норм законодавства європейських країн, міжнародних актів, документів ЄС та довідникових матеріалів низки міжнародних організацій.

Таким чином, виходячи з наведених вище обов'язкових ознак стартапів впливає, що стартап проходить низку етапів свого становлення та розвитку.

Розглядаючи питання етапів розвитку стартапів, можливо виокремити наступні найбільш поширені у науковій та практичній сфері етапи:

1) Seed – стадія, на якій відбувається доопрацювання стартап проекту, «доукомплектування» штату працівників, формування стійкового складу учасників бізнес-проекту, вирішення юридичних та фінансових питань початку підприємницької діяльності (в тому числі, обрання відповідної організаційно-правової форми ведення бізнесу, обрання форми оподаткування, укладення договорів з партнерами та інвесторами тощо);

2) Startup – перехідна стадія розвитку стартапу, на якій відбувається остаточне формування та узго-

дження бізнес-плану й розпочинається виведення інноваційної продукції на ринок;

3) Early Growth – це рання стадія діяльності стартапу як суб'єкта господарювання щодо реалізації інноваційної продукції на ринку.

Як нами було зазначено раніше, в межах цього дослідження буде розкрито питання діяльності стартапів на останній із перелічених стадій.

На цій стадії стартап як правило має статус малого або середнього підприємства (далі – МСП) і потребує всебічної державної підтримки.

На нашу думку, видами державної підтримки у сфері регулювання діяльності МСП є:

- фінансова;
- інформаційна;
- консультаційна;
- підтримка МСП у сфері інновацій, науки й промислового виробництва;
- підтримка суб'єктів МСП, що провадять експортну діяльність;
- підготовка людського капіталу для МСП;
- інфраструктурна.

Зауважимо, що перераховані види державної підтримки повинні знайти відображення в законах і розкриватися змістовно через перелік засобів, які можуть застосовуватися до МСП безпосередньо або через уповноважені організації. Вказане набуває особливого значення у даний період розвитку нашої держави.

В аспекті вищевикладених стадій розвитку стартапів та видів державної підтримки МСП розглянемо питання державної підтримки стартапів від час російсько-української війни.

В першу чергу, звернімо увагу на наслідки для суб'єктів господарювання початку бойових дій.

Значна кількість таких суб'єктів, опинившись у населених пунктах, фактична окупація яких стала метою РФ, були змушені зупинити свою діяльність. Така зупинка діяльності тягне за собою низку правових питань, зокрема, й виконання зобов'язань перед контрагентами, інвесторами та партнерами.

Загальні положення щодо зобов'язань сформовані у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) та деталізовані у Господарському кодексі України (далі – ГК України).

Так, відповідно до ст. 526 ЦК України встановлює обов'язок сторін належно виконувати покладені на них обов'язки, що включає в себе виконання зобов'язання належними сторонами, у належному (визначеному сторонами) місці, у належний строк (термін).

Статтею 611 ЦК України закріплено невиключний перелік наслідків порушення зобов'язання, який може бути доповнений наслідками, визначеними за згодою сторін конкретного зобов'язання: припинен-

ня зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору; зміна умов зобов'язання; сплата неустойки; відшкодування збитків та моральної шкоди.

Як і для будь-якого виду відповідальності для настання цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання має бути наявною вина сторони, що його порушила.

Відповідно до ст. 617 ЦК України особа, яка порушила зобов'язання, звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо вона доведе, що це порушення сталося внаслідок випадку або непереборної сили.

Подібне положення закріплено і у Конвенції ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів» від 1980 року: «Сторона не несе відповідальності за невиконання будь-якого із своїх зобов'язань, якщо доведе, що воно було викликано перешкодою поза її контролем і що від неї нерозумно було очікувати прийняття до уваги цієї перешкоди під час укладення договору або уникнення чи подолання цієї перешкоди чи її наслідків» [8].

Як зазначив Сьомий апеляційний адміністративний суд у своєму Роз'ясненні «Форс-мажорні обставини у господарських договорах» від 27.03.2020 року поняття «форс-мажорні обставини», «обставини непереборної сили», «форс-мажор» є однаковими за змістом. Форс-мажор (переклад з французької мови – вища сила) – це непередбачувані обставини, які не залежать від волі сторін договору, за яких неможливо виконати покладені на них зобов'язання [9].

Уповноваженим органом, що встановлює факт наявності форс-мажорних обставин в Україні, є Торгово-промислова палата України та регіональні торгово-промислові палати. Вказані палати на підтвердження наявності таких обставин протягом 7 робочих днів із дня звернення видають відповідний сертифікат (для суб'єктів господарювання – за собівартістю його виготовлення, а для суб'єктів малого підприємництва – безкоштовно) (стаття 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні»).

Разом з тим, в реальних умовах війни, вказана процедура зазнала певних змін. Так, своїм Листом від 28.02.2022 року № 2024/02.0-7.1 Торгово-промислова палата України засвідчила:

«...форсмажорні обставини (обставини непереборної сили): військову агресію Російської Федерації проти України, що стало підставою введення воєнного стану із 05 години 30 хвилин 24 лютого 2022 року строком на 30 діб, відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». Враховуючи це, ТПП України підтверджує, що зазначені

обставини з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення, є надзвичайними, невідворотними та об'єктивними обставинами для суб'єктів господарської діяльності та/або фізичних осіб по договору, окремим податковим та/чи іншим зобов'язанням/обов'язком, виконання яких/-го настало згідно з умовами договору, контракту, угоди, законодавчих чи інших нормативних актів і виконання відповідно яких/-го стало неможливим у встановлений термін внаслідок настання таких форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили)» [10].

Текст вказаного листа опублікований на офіційному сайті Торгово-промислової палати України. Для його застосування суб'єктом господарювання достатнім є його роздрукування.

В той же час необхідно звернути увагу засновників стартапів, що сама по собі наявність форс-мажорної обставини не виключає настання цивільної відповідальності за невиконання стартапом своїх зобов'язань. Невід'ємною умовою для ненастання відповідальності в такому випадку має бути існування причинно-наслідкового зв'язку між існуванням форс-мажорної обставини та неспроможністю виконати взяті на себе обов'язки.

В цьому аспекті доцільно звернути увагу на Постанову Вищого господарського суду України 02 серпня 2017 року у справі № 909/965/16:

«Для... звільнення від відповідальності, згідно зі ст. ст. 617 ЦК України, 218 ГК України особа, яка порушила зобов'язання, повинна довести: 1) наявність обставин непереборної сили; 2) їх надзвичайний характер; 3) неможливість попередити за даних умов завдання шкоди; 4) причинний зв'язок між цими обставинами і понесеними збитками (аналогічна позиція викладена в постанові Верховного Суду України від 10.06.2015 р. у справі № 3-216гс15)» [11].

Так, наприклад, у випадку якщо за договором стартап мав поставити іншому суб'єкту господарювання вже виготовлену інноваційну продукцію з метою її подальшої реалізації в межах території, на якій не відбуваються бойові дії, за наявності відповідного транспорту для здійснення поставки, невиконання такого обов'язку не перебуватиме у прямому логічному зв'язку з існуванням форс-мажорної обставини у вигляді військової агресії РФ проти України і, відповідно, не виключатиме безумовно можливість притягнення стартапу до відповідальності.

Крім того, враховуючи, що інноваційна діяльність стартапів часто пов'язана з зовнішньо-економічною діяльністю, необхідно звернути увагу, що на міжнародному рівні діє також низка актів, які регулюють питання наслідків виникнення форс-мажорних обставин, пов'язаних з військовими діями. Як приклад можна навести Застереження про Вій-

ськові Ризики, прийняті Балтійською та Міжнародною Морською Радою, відповідно до якого за наявності військових ризиків судно не зобов'язане рухатися вперед або від нього не вимагатиметься продовження шляху до будь-якого порту, місця, району чи зони, або будь-якого водного шляху чи каналу, де виявляється, що судно, вантаж, екіпаж або інші особи на борту судна, за розумним рішенням капітана та/або власників, можуть піддаватися таким ризикам[12].

Таким чином, можна зробити висновок, що стартапи України, які стикнулися з проблематикою виконання взятих на себе зобов'язань, наразі можуть скористатися прощеною процедурою одержання відповідного сертифікату в Торгово-промислової палати України. Разом з тим, необхідно враховувати, що саме по собі одержання підтвердження існування обставин непереборної сили не звільняє від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань. Необхідно довести прямий та невідворотний причинно-наслідковий зв'язок між такими обставинами та неспроможністю виконати зобов'язки. Крім того, в площині міжнародних відносин потрібно враховувати існування низки міжнародних актів, які регулюють наслідки виникнення обставин непереборної сили.

Переходячи до наступного блоку нашого дослідження варто зазначити, що стартапи які не зупинили (припинили) свою діяльність у зв'язку зі зброй-

ною агресією РФ, стикнулися з питаннями подальших податкових правовідносин з Україною.

Надзвичайно гостро наразі стоїть питання створення шляхів підтримки діяльності суб'єктів господарювання як платників податків. З метою запобігання масовому припиненню підприємницької діяльності та виведенню підприємств з України на території іноземних держав було прийнято нормативно-правові акти, які зменшують податкове навантаження на суб'єктів господарювання.

Зокрема, було внесено зміни до Податкового кодексу України, що стосуються суб'єктів, які можуть знаходитися на спрощеній системі оподаткування.

Враховуючи специфіку інноваційної спрямованості діяльності стартапів у поєднанні ознакою початку розвитку бізнесу переважна більшість стартапів ставала платниками податку третьої групи за спрощеною системою оподаткування, знаходження на якій значно зменшувало податкове навантаження та спрощувало ведення податкової звітності.

В цьому аспекті доцільно зазначити, що Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 року № 2120-IX[13] було змінено вимоги до платників податків, які можуть скористатися правом перебування у спрощеній системі оподаткування.

Пропонуємо здійснити аналіз таких змін у форматі таблиці.

Таблиця № 1. Зміни податкового законодавства щодо спрощеної системи оподаткування платників податку третьої групи у 2022 році

Критерій	В редакції Закону до 15.03.2022	В чинній редакції
Організаційно-правова форма	1) фізичні особи – підприємці; 2) юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми із максимальним розміром річного доходу до 1167 розмірів мінімальної заробітної плати (у 2022 році – 7 585 500 грн.)	Будь-які фізичні особи підприємці та юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми з максимальним річним доходом до 10 мільярдів гривень.
Можливість використання найманої праці	Фізичні особи-підприємці не використовували працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена.	Обмеження щодо кількості працівників відсутнє.
Визначення категорій платників податку, які не можуть бути у третій групі спрощеної системи оподаткування		Чітко визначено види діяльності, при здійсненні яких платних податку не може бути взятий на облік до третьої групи спрощеної системи оподаткування

Критерій	В редакції Закону до 15.03.2022	В чинній редакції
Відсоткова ставка єдиного податку	3-5 % від доходу	2 % від доходу
Податок на додану вартість		Платники податку звільнені від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України
Подання звітності	Щоквартально	Щомісячно
Сплата податку	Щоквартально	Щомісячно

Таким чином, зміни в податковому законодавстві, які стосуються стартапів, що перебувають на третій групі спрощеної системи оподаткування, полягають в тому, що з одного боку, зменшено податковий тиск на суб'єкта підприємницької діяльності, а з іншого – скорочено періодичність надходження доходів в бюджет від сплати податків.

Висновки і пропозиції. Більшість стартапів України, що перебувають на початковій стадії виведення та реалізації інноваційної продукції на ринку, стикаються з проблемами неможливості повного виконання взятих на себе зобов'язань або ускладненням процесу ведення бізнесу. Наша держава створює умови для спрощеної реалізації процедури звільнення стартапів від відповідальності за невиконання або

неналежне виконання взятих на себе обов'язків за договорами, за умови коли таке невиконання напряму пов'язано з існуванням обставин непереборної сили у вигляді збройної агресії РФ проти України.

Крім того, Верховною Радою України внесено зміни до податкового законодавства, за якими, зокрема, надано підтримку найбільшій (третьій) групі спрощеної системи оподаткування та розширено перелік суб'єктів, які можуть бути включені до такої групи оподаткування. Вказані зміни спрямовані на стимулювання осіб до здійснення підприємницької діяльності у цей надзвичайно складний етап розвитку нашої держави і створення фундаменту для післявоєнної економічної відбудови та відродження України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз правового регулювання діяльності інноваційних структур, підтримки малого та середнього підприємництва в Україні (регіональний аспект): монографія / за ред. С. В. Глібко. Харків : Право. 2018. 96 с.
2. Правове забезпечення ефективності інноваційного процесу в Україні : монографія / за ред. С. В. Глібко, О. В. Розгон. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України. 2021. 365 с.
3. Глібко С. В., Подрез-Ряполова І. В. Формування регіональної інноваційної системи у сучасних умовах. *Сучасні проблеми розвитку права та економіки в інноваційному суспільстві* : зб. наук. пр. за матеріалами Інтернет-конференції, 26 лютого 2019 р. Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України. 2019. С. 36–39. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/26.02.19/26.02.19-19-22.pdf>.
4. Петкевич А. С., Шерстобитов А. В. Понятие и сущность государственного управления инновационными процессами в Республике Беларусь. *Право та інновації*. № 3 (27). 2019. С. 20–24. <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-27-3-20>.
5. Яцишина І. В. Трансформування функцій суб'єктів інноваційного процесу. *Економіка та держава*. 2015. № 2. С. 12–15.
6. Глібко С. В., Розгон О. В., Георгієвський Ю. В. Правове забезпечення ефективності інноваційного процесу в Україні : монографія / за ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2021. 365 с. С. 176–182.
7. Офіційний сайт «Startup-Network». URL: <https://startup.ua/>.
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text.
9. Роз'яснення Сьомого апеляційного адміністративного суду «Форс-мажорні обставини у господарських договорах» від 27.03.2020 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SOO01259>.

10. Щодо засвідчення форс-мажорних обставин. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України. 13.05.2022. URL: <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022>.
11. Постанова Вищого господарського суду України від 02.08.2017 № 909/965/16. URL: https://verdictum.ligazakon.net/document/68134834?_ga=2.172260259.1452487890.1648455628-766061059.1637778166.
12. BIMCO War Risks Clause for Time Chartering 2013. *BIMCO Special Circular*. 2013. No. 5. URL: https://www.bimco.org/contracts-and-clauses/bimco-clauses/current/war_risks_clause_for_time_charters_2013.
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

REFERENCES

1. Hlibko S. V. (Ed.). (2018). *Analysis of legal regulation of innovative structures, support for small and medium -sized enterprises in Ukraine (regional aspect)*. Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
2. Hlibko S. V., Rozghon O. V. (Eds.). (2021). *Legal support for the effectiveness of the innovation process in Ukraine*. Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy [in Ukrainian].
3. Hlibko S. V., Podrez-Riapolova I. V. (2019). Formation of a regional innovation system in modern conditions : *zb. nauk. pr. za materialamy Internet-konferentsii, 26 liutoho 2019 r.* (pp. 36–39). Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy. Retrieved from <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/26.02.19/26.02.19-19-22.pdf> [in Ukrainian].
4. Petkevich A. S., Sherstobitov A. V. (2019). The concept and essence of public administration of innovative processes in the Republic of Belarus. *Pravo ta innovatsii*, 3(27), 20–24. <https://doi.org/10.31359/2311-4894-2019-27-3-20> [in Russian].
5. Yashchyshyna I. V. (2015). Transformuvannia funktsii sub'ektiv innovatsiinoho protsesu. *Ekonomika ta derzhava*, 2, 12–15 [in Ukrainian].
6. Hlibko S. V., Rozghon O. V., Heorhiievskiy Yu. V. (2021). *Legal support for the effectiveness of the innovation process in Ukraine*. S. V. Hlibko, O. V. Rozghon (Eds.). Kharkiv: NDI PZIR NAPrN Ukrainy, 176–182 [in Ukrainian].
7. Official web-site «Startup-Network». Retrieved from <https://startup.ua/> [in Ukrainian].
8. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods vid (1980, April 11). Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text [in Ukrainian].
9. Explanation of the Seventh Administrative Court of Appeal «Force-Major circumstances in business contracts» of 27.03.2020. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/SOO01259> [in Ukrainian].
10. Concerning the certification of force majeure. The official web-site of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine. 13.05.2022. Retrieved from <https://uccr.org.ua/press-center/uccr-news/protsedura-zasvidchennia-fors-mazhornikh-obstavin-z-28-02-2022> [in Ukrainian].
11. Resolution of the Supreme Economic Court of Ukraine dated 02.08.2017 No. 909/965/16. Retrieved from https://verdictum.ligazakon.net/document/68134834?_ga=2.172260259.1452487890.1648455628-766061059.1637778166 [in Ukrainian].
12. BIMCO War Risks Clause for Time Chartering 2013. (2013). *BIMCO Special Circular*; No. 5. Retrieved from https://www.bimco.org/contracts-and-clauses/bimco-clauses/current/war_risks_clause_for_time_charters_2013 [in English].
13. Law of Ukraine modification of the Tax code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine concerning action of norms for the period of martial law № 2120-IX (2022, March 15). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> [in Ukrainian].

KORYTIN DENIS

PhD, research Assistant of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

ZAVADSKA ANHELINA

Barrister, Research assistant of Scientific and Research Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine

ON LEGAL ISSUES OF STARTUP ACTIVITIES IN THE CONDITIONS OF ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE (RUSSIAN-UKRAINIAN WAR)

Problem setting. The armed attack of the Russian Federation on Ukraine without a declaration of war, which took place at 5 am on February 24, 2022, at the same time radically changed the entire system of legal relations of our state. The unification of the whole nation (in the political sense of the term) against the unprecedented criminal actions of the “fraternal people” caused a temporary cessation (or modification) of the usual daily work of every citizen, foreigner or stateless person. Undoubtedly, business representatives, including startups, have been providing significant support for the resistance of our state to armed aggression since the first days. Realizing the value of such assistance and the importance of business entities for Ukraine, public authorities have developed and adopted a number of regulations aimed at updating legal relations with such entities.

Analysis of recent researches and publications. Issues of startup activity have become the subject of research by such scientists as SV Glebko OV Rozgon, IV Podrez-Ryapolova, AS Petkevich, AV Sherstobitov, IV Yashchyslina and others. Within the framework of this scientific article, the specifics of the activities of startups in a state of martial law caused by an act of armed aggression of the Russian Federation against our state will be studied.

The target of research is to study the legal issues of startups in the Russian-Ukrainian war. In this regard, we consider it appropriate in this article to focus on startups that are at the stage of Early Growth, because at this stage the startup acts as an officially registered business entity and, accordingly, a number of normative legal acts regulating the activity of such subjects are extended.

Article’s main body. As we have repeatedly mentioned before, a startup is an innovative idea or a newly created business entity (individual entrepreneur or legal entity).

According to the officials of the international ecosystem Startup-Network, the main feature that distinguishes a startup from a normal small or medium enterprise is the mandatory trend of the startup to develop and further transform into a large enterprise.

Agreeing with this feature, we consider it appropriate to supplement the characteristics of the startup with another mandatory feature - innovation. This feature directly follows from the analysis of the legislation of European countries, international acts, EU documents and reference materials of a number of international organizations.

Thus, based on the above mandatory features of startups, it follows that a startup goes through a number of stages of its formation and development.

This research will address the issue of startups at the Early Growth stage.

At this stage, the startup usually has the status of a small or medium enterprise and needs comprehensive government support.

Startups in Ukraine that have faced the problem of fulfilling their commitments can now use the simplified procedure for obtaining a certificate from the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine. However, it should be borne in mind that obtaining confirmation of the existence of force majeure does not in itself release you from liability for non-performance or improper performance of obligations. There is a need to prove a direct and irreversible causal link between such circumstances and the inability to perform duties. In addition, in the field of international relations, it is necessary to take into account the existence of a number of international acts that regulate the consequences of force majeure.

Changes in tax legislation concerning startups in the third group of the simplified taxation system are that, on the one hand, the tax burden on the business entity has been reduced, and on the other hand, the frequency of tax revenues has been reduced.

Conclusions and prospects of the development. Most startups in Ukraine, which are at the initial stage of launching and selling innovative products on the market, face problems of inability to fully meet their commitments or complicate the process of doing business. Our state creates conditions for simplified implementation of the procedure of releasing startups from liability for non-performance or improper performance of their obligations under contracts, provided that such non-performance is directly related to the existence of force majeure in the form of armed aggression against Ukraine.

In addition, the Verkhovna Rada of Ukraine amended the tax legislation, which, in particular, provided support to the largest (third) group of the simplified taxation system and expanded the list of entities that can be included in such a group of taxation. These changes are aimed at encouraging people to do business in this extremely difficult stage of development of our state and creating a foundation for postwar economic reconstruction and revival of Ukraine.

Key words: startup, SMEs, fulfillment of obligations, taxation, martial law.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Коритін Д.С., Завадська А.Т. До правових питань діяльності стартапів в умовах збройної агресії російської федерації проти України (російсько-української війни). *Право та інновації*. 2022. № 1 (37). С. 56–62.